

Տարեկան գինը 10 ռուբլի կէս տարւան 6 ռուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրութեան համարները խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)
Յայտարարութիւնը ընդունւում է ամէն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր թաւին 2 կոպէկ.
Տէլէֆոն № 253.

ԲԱՅՎԱԾ ԵՒ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1898 ԹԻՒԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(26-րդ ՏԱՐԻ)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

Կը հրատարակի Թիֆլիսում, նոյն պրոպագանդայի և նոյն ուղղութիւնով.
«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 ռուբլի է, տաճար և մէկ և տաճար ամսականը՝ 9 ռ., ինչ և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., մի ամսականը՝ 1 ռուբլի.
«ՄՇԱԿ» գրութեան կարելի է ԽՐԱՊԱՐԱՐԱՆԸ (Բաղարայան և Բարձրաբերդի փողոցների անկիւնը):
Կայտարարութեան ուղիք քաղաքներից «ՄՇԱԿ» գրութեան համար, և առհասարակ նամակների և ծրարների ուղարկելու, պէտք է գիշեր և օրը հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, редакция «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».
Յայտարարութիւնները ընդունւում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով.
Թաւին վճարւում է 2 կոպէկ:

ԲՈՂԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի շարք անտեսական խնդիրներ. — ՆԱԻԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ամէն հարածփող նաճատակ չէ, Հա-
յոց ներկայացումները Բաղարայան. Նամակներ
Մօսկուայից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին
լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Աւստրիական
խառնակութիւններ. Նամակ Պարսկաստանից.
Արաքսի լուրեր. — ՀԱՌԱՊԱՐԱՐԱՆԸ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐ-
ՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՍԱԿԱՆ. Մէլքի աղջիկը.

ՄԻ ԶԱՐԲ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Պետերբուրգում բացվեցին գիւղատնտե-
սական խորհրդի նիստերը. Երկրագործու-
թեան միջնակարգ խորհուրդի 21-ին,
բանալով առաջին նիստը, մի ընդարձակ ճա-
ռի մէջ բացատրեց, թէ ինչ խնդիրներ են
նշանակւած խորհրդի քննութեան համար:
Միևսարը հրաւիրեց խորհրդի անդամնե-
րին, որոնց մի մասը կազմւած է գաւառ-
ներից կանչւած մարդկանցից, օգնել մի-
նիստութեան մշակելով միջոցներ բարձ-

ԲԱՆԱՍԻՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Այդանց Գայիանէն կոյսի հրամանով եօթն
անգամ ծուր դրեց և ամէն մի ծնրաբարձիւ-
նից յետոյ չափեց իր օտեղեցաւ Աւստրալիոյ ու
համարները: Հեղինէն իր պաղ ու ծանր ձեռքը
դրեց նրա գլխին, կարգաց մի աղօթք, որի մէջ
աղաչանքներ էր անում կորած հողու փրկու-
թեան համար: Գրանից յետոյ նա շարունակեց
իր գործը:
— Այժմ աղօթիր, ասաց նա. — աղաչիր, բայց
եղիր, Տիրամայրը քեզ կը լսէ: Ժամանակ մի
կորցնիր, քանի քո գլխին չէ ընկել Աստուծո
արդար բարկութիւնը:
Մեղաւորը ձայն չը հանց, նա միայն դիտում
էր պատկերը և դիտելով էր:
— Եթէ չը խոստովանես քո մեղքերը, չանի-
ծես քեզ և երգումով չը հաստատես, որ ձեռք
ես վերցնում չար սատանայից, ես ինքս կանի-
ծեմ քեզ... Եւ, լսում ես... Ամենին չեմ խա-
ջի կը չափեմ Տիրամօր առաջ, երեսո հողերին
կը լսեմ, արտասուք կը թափեմ և կանխեմ
քեզ, կը չարացնեմ... Խնայիր քեզ, խնայիր այդ
հասակը... Գո. դիտեալ թէ ողբեր են սիրում
քեզ. հարգատու որդին էլ այնպէս չի. լինի, ինչ-
պէս դու ես ինձ համար: Բայց իմ անէծքից յե-
տոյ դու կը դառնաս պիղծ, դարձելի. քեզանից
կը փախչես, քո երեսու տեսնել չես ուղի... Եւ
դու եր հարածփող, միմալ ու անիծված կը լինես
աշխարհի մէջ... Ուղբում ես այդ օրին հասնել:
Նա մատնեց լուսնից նրա ծնօտը, դարձրեց

լուսնից անտեսութիւնը հին, անպէտք եղա-
նակներով:
Գրանից խորհրդի շարքում է և ջրի
օրէնսդրութեան հարցը, որ մեծ նը-
շանակութիւն ունի Ռուսաստանի այն տե-
ղերի համար, ուր դաշտեր ջրեր կամ ձա-
հիւններ ցամաքեցնելը և առուների անցկաց-
նելը կապւած են տեղական երկրագործու-
թեան զարգացման հետ: Շատ կարեւոր են
խորհրդի քննութեան առաջարկւած երկու
ուղիք խնդիրները, որոնք վերաբերում են այն
հարցին թէ ինչպիսի գործերի և անտեսա-
կան բարեօրոշման համար կառավա-
րութիւնը նպաստներ պիտի ապ դիւրանա-
տեսներին փոխարինութեան և անհա-
յիւսից գէպերում և ինչ պայմաններով կա-
րելի է ապ պէտքէն հողերը զանա-
զան նոր ձեռնարկութիւնների համար, օ-
րինակ, այգիների անկիւն, նոր, օգտակա-
րային առնչելու, օրինակի կառուարկութեան
ներ հիմնելու նպատակով և այլն:
Այս խնդիրները կենսական նշանակու-
թիւն ունեն և Անդրկովկասի համար, քա-
նի որ անտեսական այդ ձայնը պայման-
ները գոյութիւն ունեն և պետութեան այս
մասում. նրանց բաւարարութեամբ կենսի
և մահվան խնդիր է մեր աղքատներին ինչ
մի մասի համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄՆԵ ՀԱՄԱԾԱՂԱՂ ՆԱՀԱՏԱԿ ՉԷ

Գրեթէ մի քանի ամիսներ յայտնի է: Նրա
համար աղմուկ ստուերի մէջ է թողնում շատ
հարցեր, որոնք պակաս կարեւոր չեն: Առաջ են
հիշել զրեթէսականներն և հակազրեթէսական-
ներ: Որքան աղքատ են զրեթէսականները—այդ
ցոյց կը տայ ապագան, սակայն այժմ էլ պարզ
է, որ Գրեթէսո նաճատակ չէ, այլ ամենապա-
ղէպեամ ամենը զոհ, իսկ վատ դէպքում՝ սոսր
արարած:
Հասկանալի է, երբ մարդիկ բոլոր են բարձ-
րացնում գաղանի դատարանի դէմ, թէ կու-
կայ և հայն էլ անպատ: Է: Պատասխանը փոքրիկ
թշուառներին այնպիսի պահպանել, մեծացնել,
խրաքանչիւր կոյս կը դառնայ մայր, իւրաքան-
չիւր խոց մանուկ նաճատակների պաշտպանը
կը լինի ցրտից, անտեղութիւնից և մահից: Ինչ
հրաշալի էր այս միջնակարգութիւնը: Չը գիտեմ
Տիրամայրն էր այդ բոլորն ասում, թէ ինձ էր
աղաչել թաւում...
— Սպասիր, ընդհատեց Հեղինէն, կնճռոտելով
իր դէմքը: — Գո. ուրեմն, ոչինչ ես համարում
իմ այնքան խօսքերը:
— Ինչպէս կարող եմ ոչինչ համարել: Ո՛չ, ես
հաստատում եմ, որ Տիրամայրը բոլոր թշուառնե-
րի մայրն է. հաստատում եմ, որ դու կարող ես
անիծել ում կամենաս և երբ կամենաս: Այդպի-
սի բաների դէմ ո՞վ կը համարձակվի խօսել... Ես
խոսեմ եմ, հնազանդ և միայն աղաչում եմ,
մայր: Միթէ որքան համար աղաչելու մեղք է...
— Մեղք չէ, ոչ... Բայց մեղք է, երբ հարկը
իր օրից առաջ է ընկնում, մեղք է, երբ փոք-
րաւորը ընդդիմանում է իր մեծին, յամառու-
թեամբ հարկադրում է կատարել այն ինչ մեծը
բարի չէ համարում...
— Ես չեմ հարկադրում—ինչ ոյժ ունեմ, որ
հարկադրեմ. ես կուշ եկած եմ իմ անիւնում,
ուղբում եմ նայել, տեսնել թէ ինչ կանեն մե-
ծերը...
— Այդքան, որդի: Խօսիր աղաչել և ես կը բա-
ցարեմ ամէն ինչ: Բարեբաւր Աստուածը նայում
է վերեւից և տեսնում է թէ որքան և թէ աղքա-
տին: Դուք այն է միայն ինչ կամենում է Աս-
տուած: Եթէ նա չուզէ, որ այդ որքանը աղբն,
— ես, դու, մի ուրիշը ինչ չնոր ենք, որ ասենք,
«Չէ, Աստուած, մեղք ուղբում ենք որ նրանք
աղաչեն...»
— Այո, ոչ չէ կարող այդքան յանդուգն լի-

գաղանի կերպով դատողը Գրեթէսոի նման
անձնատիպութիւն լինի: Հասկանալի է, որ մար-
դիկ աղմուկ հանեն երբ հաստատվի թէ զոհը
անուղ է, բայց նոյնքան հասկանալի է, որ չէ
կարելի անաչառ քննութիւն պահանջելու հետ
միայն նախապէս քննելից հարցը և հիմնաւոր
լուրերին խառնել անձնական սոսր հայեցակէ-
պիւնում ենք, Գրեթէսո նաճատակ չէ, այլ ամե-
նապաղէպեամ ամենը զոհ:
Մինչ Գրեթէսո խառն էին հազարաւոր
մարդիկ՝ աղաւթ և անարդար հիմքերով, բայց
նրանք նաճատակներ չէին, որովհետեւ գաղափարը
չէր նրանց խաչ հանողը: Խաչը, իրեն մահվան
պատժի գործիք՝ կորող էր գործադրել շատ
կամայական կերպով: Հաստատ ընդդրում էին այդ
կամայականութեան դէմ, շատերը կարող էին
ուղղաւորով դէմ լինել նայն իսկ մահվան պատ-
ժին իրեն անարդար պատժի, բայց խաչը
արեւելիս դարձաւ միայն այն ժամանակ, երբ
մարդկանց կուրծքները և ստորոթները նրան
գործիք դարձրեց Մեծ Վարդապետի փրկարար
քարոզը խոցելու համար, և ահա այնուհետեւ
նաճատակ էր դառնում ամէն մարդ, որ խաչ էր
հանում Փրկչի վարդապետութիւնը ընդունած
լինելու և քարոզելու պատճառով: Չը պէտք է
մոռանալ, որ այդ նաճատակների հետ խաչվում
էին և այնպիսի մարդիկ, որոնք ոչինչ կապ չու-
նէին քրիստոնէութեան հետ: Չը պէտք է մոռա-
նալ, որ նայն իսկ Փրկչի հետ և նրա կողքին
խաչված էին երկու առաջակներ, որոնք առանց
Յուդայի օգնութեան էին դատաւարութիւն այդ
պատժին և որոնք դուք առաջ շատ ուղիների
հետ միասին մեղադրում էին Փրկչին, թէ նա չէ
սիրում իր աղքդ, որովհետեւ բարեկամութիւն է
անում հեկանանների հետ:
Այդ չէ նշանակում, ի հարկէ, թէ բոլոր ոչ-
քրիստոնէայ խաչվածները առաջակներ են եղել,
այդ չէ նշանակում նոյնպէս, թէ խաչելը անհա-
մարելի պատժ է միմիայն քրիստոնէանների
վերաբերմամբ: ոչ, բայց այդ պարզ ցոյց է տա-
լիս, որ ամէն հայածիլը նաճատակ չէ, որովհե-
տեւ նաճատակ է միմիայն նա, որ հայածվում է
անձնութեամբ ծառայելով մի սոսր գաղափա-
րի: Տ. Գրանիան

ՀԱՅՈՑ ՆԵՐԿԱՑԱՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱԳԻՈՒՄ

Նոյեմբերի 25-ին, «Օ տ ա ր ն ե ր», կոմեդիա 4 դրոճ, Հեղ. Պատապեհեօբ, փոխ. Գեորգեանի:

Պատապեհեօբի պիեսը մի նախադրում է ներկայ ուս ինտելիգենտ սերնդի հասցեին, մի սերնդի որի վերաբերմամբ, ըստ երևոթի, յաջորդակա- նութեան և ժառանգականութեան օրէնքները կորցրել են իրանց զօրութիւնը: Հապառակ դէպ- քում քառասունական և վաթսուական թւերի ընդհանուր բարեգործան և առաջադիմութեան գաղափարով ոգևորվող և ապրող սերնդին ինչ- պէս կարող էին յաջորդել այժմեան՝ գիտութիւ- նով ղեկավար գաղափար սողունները, որոնք ի- րանց անծից դուրս ոչ մի դաւանանք չունեն: Մտքի տիտանները արդէն ննջել են յաւիտեա- կան քնով և եթէ նրանց կուտակիցները կան մնացածներ, ջարդված բանակի մնացորդները տպաւորութիւն են անում, որոնք ձայնը կորց- րել է իր զօրութիւնը: Այժմ գերիշխում է մի ուրիշ տիպ, որը ձգտում է ծառայեցնել իր ան- ձին և հայրենիքին և քաղաքակրթութեան և ա- ռաքրնութեան գաղափարը: Զարհուրելի պատ- մական հոսանք: Գրանցիւթիւ, Բեկիւթիւ, Գոր- բուրբուրի բանակը այլասեւում է, կորչում է կամ կորչելու վրա է իսկ դաւանանք չունեցող արտասանութեան կողմից: Գերասանը շարու- նակ ղեկավարացի է կատարում, մի ոճ, որով խաղում էին մի ժամանակ գաւառներում «Եու- շանիկ» և ազգային ուրիշ ողբերգութիւնները: Եթէ այդ պակասութիւնը բնական է, դա մշտա- կան խոչընդոտ կը լինի նրա խաղի աջակց- թեան: Բայց մենք կարծում ենք, որ վարժու- թեամբ դերասանը կարող է ազատվել այդ պա- կասութիւնից: Նրա խաղը՝ Բայցիւթիւ ողբու- տեայի դերում՝ շատ միջակ էր: Տիկին Սիրանո- չի վերաբերմամբ պիտի նկատենք, որ ան- հասկանալի է թէ ինչու տիկինը բողբոջում էր զանցառութեան է տուել գրիմը, մի բան, որ իւ- րօպայի ամենաառաջին տաղանդների համար իսկ ամենախաղ ուղարկութեան ատարկաց է: Հակա- ռակ դէպքում, ինչպէս կարող է Սարա Բերնար Մարգարիտու Գօթիկ ներկայացնել: Գրիմը գերա- սանի արտեան տարբերիք մէկն է և նրա այժ- դութեան չափը կապ ունի տաղանդի հետ: Հիա- բաւոր է արդեօք բոլոր հասակները, ինչ ցեղի և վերաբերվի տիպը մի և նոյն կերպարանքով ներկայացնել: Դա վերջի վերջը ձանձրալի է կա- րող է դաւանալ հասարակութեան համար: Այս նկա- տողութիւնը վերաբերվում է տիկնոջ խաղին առհասարակ, եղել են դէպքեր, երբ գրիմը բա- ցակայութիւնը աւելի աջի է ընկել: Պ. Արքաբեան անհոգ և զուարճամուլ Պոմպոյի վերը բաւա- կան կօմիդիով կատարել: Տիկին Մէլիքեան թէեւ շատ փոքր դեր ունէր, բայց կրկին առիթ տուեց նկատել, որ նա աջող կարող է ներկայացնել

սուրբ են հանում տեսնողի աչքերից: Այսպէս է աշխարհի կարգը: Մենք մարդկանց հետ գործ չունենք, մենք ողբերգի ենք մարդ կերպ աղօթում: Որքեր շատ կան, ուր ճիշդ են ասում, բայց նրանք անցաւոր են, իսկ վանքը պիտի մնայ: Տիրամայրը պիտի տեղ ունենայ, միշտ ձէթը վառ պիտի լինի նրա առաջ... Թող Աստուած ողորմութիւն անէ բոլոր որբերին, բայց եթէ դա Աստուծու կողմից չէ, ինչ պիտի անենք: Մենք կաղաչենք, երբ պաղատենք, որ Աստուած այդ բոլոր փոքրիկներին իր արքայութեան մէջ ընդունէ, Բեկիւթեմի մանուկները շարքում: Այժմ հասկացա՛ր: —Հասկացայ, մայր, բայց մի բան մոլթ մնաց: Աստուծու տան համար դու էլ կը դնաս. բռնա- ւորին աղաչելու: —Ի հարկէ, որդի, դա իմ պարտքն է... Բայց փառք Աստուծու, այդ սև օրին դեռ չենք հա- սել: Մի ժամանակ խօսք կար թէ անօրէնք ու- զում է գիւղի եկեղեցին... ո՛հ, Աստուած... մըղ- կիթ դարձնել, անիծվի նա: Եւ ո՞վ գիտէ, բուցէ սուտ էլ չէ... Արդէն փակել է եկեղեցին, քանի օր է, ժամասացութիւն չը կայ: Վա՛յ մեր գլխին, եթէ անօրէնք իր ուղածն անէ... Ահա այն օրը լաց եղիր, որդի, գլուխդ ծեծիր... Աստուած կը տեսնէ քեզ և ողորմութիւն կանէ... —Երբ խեղդեց նրա ձայնը Բայց արտասուեց- ներ չերեացին պառաւ դէմքի վրա. դրանց փո- խարէն դառն յուսատուութիւնը այլապէս նրան: —Այսպիսի ցուրտ կան, հոռաւից նա... իսկ դու, խեղճ երեխայ, ինչ մտքերի վրա ես... —Մի բան էլ եմ ուզում խմանալ մայր, ա- տաց Գայիանէն համարեա վախելով:—Աստեւ ինձ: Հեղինէն գլխով հաւանութեան նշան արաւ: —Ժողովուրդ չեղած տեղն էլ պիտի հաստատ մնայ Աստուծու տունը: —Ամեն տեղ, ամեն տեղ, ասաց կայսր:—Աչ-

դէն ծերութեան հասակում, մի տղա գերեզմա- նում, իսկ միւսը դեռ թարմ, կեանքի համար նոր հասած. երկուսի մէջ չը կայ ոչ մի կապ, ոչ մի յաջորդականութիւն. ծերերի հետ կարծես դիմում են դէպի գերեզման և այն իղէպնեղը, որոնցով նրանք ապրում էին, և որոնց նրանք հաւատում էին:

Պիէտի գաղափարը, ինչպէս երևում էր, ոգևո- րում էր դերասաններին, և նրանց խաղը գեղե- ցիկ տպաւորութիւն էր անում հասարակութեան վրա, որը լցրել էր թատրոնը և ուղարկութեամբ հեռուում էր դրամայի զարգացման: Հետաքրքրի գրիմ էին ընդունել պ. պ. Պետրոսեան և Արե- լեան: Նրանք աշխատել էին նմանվել ուս- մուքի երկու անմոռանալի ներկայացուցիչներին, Արեւանը՝ կառածատէր Զաւղեանովի դերում՝ իր գրիմով զարմանալի կերպով նմանվել էր Տուրգենևիկին: Երկու դերասաններն էլ իրանց ստանձնած դերերը խաղացին շատ աջող, մա- նաւոր պ. Արեւան. դերասանը ցոյց տուեց այս անգամ տակի պարզ, քան երբ և իցէ, թէ որքան առատ և բազմակողմանի ընդունակու- թիւններ ունի, և թէ մտածած խաղով և դերի լաւ ուսումնասիրութեամբ, ինչ աստիճանի նըր- բութեան կարող է հասնել: Պ. Օհանեանի խաղը, ի միջի այլոց, միշտ կարող է, մանաւանդ արտասանութեան կողմից: Գերասանը շարու- նակ ղեկավարացի է կատարում, մի ոճ, որով խաղում էին մի ժամանակ գաւառներում «Եու- շանիկ» և ազգային ուրիշ ողբերգութիւնները: Եթէ այդ պակասութիւնը բնական է, դա մշտա- կան խոչընդոտ կը լինի նրա խաղի աջակց- թեան: Բայց մենք կարծում ենք, որ վարժու- թեամբ դերասանը կարող է ազատվել այդ պա- կասութիւնից: Նրա խաղը՝ Բայցիւթիւ ողբու- տեայի դերում՝ շատ միջակ էր: Տիկին Սիրանո- չի վերաբերմամբ պիտի նկատենք, որ ան- հասկանալի է թէ ինչու տիկինը բողբոջում էր զանցառութեան է տուել գրիմը, մի բան, որ իւ- րօպայի ամենաառաջին տաղանդների համար իսկ ամենախաղ ուղարկութեան ատարկաց է: Հակա- ռակ դէպքում, ինչպէս կարող է Սարա Բերնար Մարգարիտու Գօթիկ ներկայացնել: Գրիմը գերա- սանի արտեան տարբերիք մէկն է և նրա այժ- դութեան չափը կապ ունի տաղանդի հետ: Հիա- բաւոր է արդեօք բոլոր հասակները, ինչ ցեղի և վերաբերվի տիպը մի և նոյն կերպարանքով ներկայացնել: Դա վերջի վերջը ձանձրալի է կա- րող է դաւանալ հասարակութեան համար: Այս նկա- տողութիւնը վերաբերվում է տիկնոջ խաղին առհասարակ, եղել են դէպքեր, երբ գրիմը բա- ցակայութիւնը աւելի աջի է ընկել: Պ. Արքաբեան անհոգ և զուարճամուլ Պոմպոյի վերը բաւա- կան կօմիդիով կատարել: Տիկին Մէլիքեան թէեւ շատ փոքր դեր ունէր, բայց կրկին առիթ տուեց նկատել, որ նա աջող կարող է ներկայացնել

խաբէր մէջ ամեն ինչ անցաւոր է, միայն եկե- ղեցին է յաւիտեանական: Տիրեց լուսնի: Գայիանէն թեքեց իր գլու- խը դէպի կոյսի կողմը, հոգեց հանեց և էլի իր հանդարտ հայեացքը գցեց պատկերի վրա: Իսկ նրան ընտում էր Զեղինէն: Աչինջ չը գտաւ նա այդ գունատ ու անդորր դէմքի վրա, որ ցոյց տար անարձակութեան, յանգնութեան նշան: Նրա սրբի մէջ չարժիք կարեկցութեան նման մի բան, և դնելով իր ձեռքը նրա ուսին, ասաց իր սովորական հեղ ձայնով. —Դու միշտ խելօք էիր և շուտ հասկացող. չը գիտեմ ինչպէս եղաւ որ այն պղծված, անսովթ աղջիկը թո՛ւաւորեց քեզ և քցեց սատանաների ծանկը: Այժմ դու նոյն Գայիանէն ես դառնում, որին ես սիրում էի: Ապաշխարիք, թողութիւն ինդրել Աստուծուց, որ այնքան տանջեցիր քո խեղճ մօրը: Հնազանդ եղիր, լիզուդ պահիր, սուտ ու փուտ նստիր տեղը և մտքումը միշտ ա- դաղակիր: «Աստուած», դու պահիր իմ մեծերին»: Խօսք տալիս ես: Ասան այդ, տալիս եմ... Պատասխան չը կար: —Ասա... Լուսնիւնը շարունակվեց. նա էլի բարկացաւ, էլի բռնեց աղջկայ ծնունդը և վեր քաշեց դու- խը, հարկադրեց որ ուղիղ իրան նայէ: —Ասան այդ, խօսք եմ տալիս: Լուսնի աղջկայ հրաշալի մանկական թոթո- վանքը. —Ես սիրում եմ իմ մայրիկին, սիրում եմ մեր տունը, ամբողջ վարանդան: —Շատ ապրես, շատ օրհնակ լինես: Ասա որ դու այլ ես չես խօսի գրիմների մասին: —Սիրում եմ ամենին... —Վնաս չունի, ասա որ չես հակառակվել քո նշանածին... —Այո... մի ասիր...

հոգեկան այնպիսի վայրկեաններ, որոնք կրքի կերպարանք չեն ստանում:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

VI

Ն ե ղ օ Ր Ե ր

Ով երբ և իցէ եղել է ուսանող, և այն էլ չը- քաւոր ուսանող,—նա միայն կարող է զգալ ու հասկանալ այն ծանր դրութիւնը, որի մէջ ներ- կայումս գտնվում է Մոսկվայի հայ ուսանողու- թիւնը: Դառն է և կեանք մաշող այն սովորական կոխը, որ աղքատ, ուսումնասուն հայ երիտա- սարդը հեռու հայրենիքից, օտարութեան մէջ՝ մղում է նրկական անապատութեան հետ: Եւ մէկ օր, երկու օր չէ այդ կոխը. նա շարունակ- վում է ամբողջ տարիներ... Նա շատ անգամ բո- լորովին ուժասպառ է անում խեղճ հայ ուսանո- ղին: Կարկըր, դաժան պահապանի պէս, գիշեր ցերեկ կանգնած է անապատի ուսանողի դրան առաջ և լինում են այնպիսի նեղ օրեր, երբ այդ կարկըր սև օձի նման ներս սողալով՝ ուղ- ղակի փաթթվում է ուսանողի վզին և խեղդել է ուղում նրան... Ահա հէնց այդ նեղ, այդ կրի- տիքական օրերն է քաշում ներկայումս Մոսկվա- յի հայ ուսանողութեան չքաւոր մասը—իսկ այդ վում է համալսարան յաճախելու իրաւունքից: Հասկանալի է, թէ որպիսի բարոյական մաս է ուսումնասնարաւ երիտասարդի համար համալսա- րանից արձակված լինելը: Այդպիսի մի սովալի հարուած միանգամից փչում ու տապալում է հասարակութեան խորին ուշադրութիւնը... Նրա փայտաշաճ բոլոր յայտերն ու ձգտումները, Բայցիւթեան վճարի խաղը կարկըրի կան էլի հաղթար ու մի հոգեւոր, որոնց ծանրութեան տակ միշտ ծնւլած է չքաւոր ուսանողը: Պէտք է աղ- բել ուսուի, իսկ նապնել, բնականաբար վարձ տալ, ձեռք բերել այս ու այն անհրաժեշտ գըր- քերը, տպագրված դասախօսութիւնները և այլն: Բայցիւթեան վճարի խաղը, որ ամբողջում էր իրաւունքից, կան էլի իրանտելիգենտ մարդ, և աւելի ինտելիգենտ, քան շատ ապահովված ցիլիւրդաւորներ, ունի իր հոգեկան անդալակի պահանջները. պէտք է հօ- ամխար մէկ կամ երկու անգամ թատրոն գնալ: Գոնէ 30 կօպէկնայի վերնաշարի կամ ներկայ լինել այն և այն հրապարակական հետաքրքրա- շարժ դասախօսութեանը: Բայց քրտեղից այդ բոլորը, երբ միջոցներ չը կան:

Ուսանողական զանձարանը, որ տարրտոնի գլխաւոր տարիւն է հանդիսանում չքաւոր ու- սանողների համար, այս րօպէին դատարկ է. մասնաւոր նուիրաբերութիւններն աննշան են, մասնաւոր դասեր ուսանողի համար մէկ օր կայ,

մէկ օր չը կայ, տեղական հայ հասարակութեան փորով կուշտ և մարմնով առողջ մասն էլ մա- տերի արանքով է նայում ուսանողական դարձերի ու ցուերի վրա... Իրաւ է, Մոսկվայում կայ հայ ուսանողների համար հաւաքած 20 հազարի չափ մի խոշոր դաւար, որ կրում է «Ուսանողական Փօնդ» անունը, բայց նա չարաբանով հանգա- մանքները բերմամբ գտնվում է այնպիսի պարտո- ների տրամադրութեան տակ, այնպիսի ԵՄ ԶՅՈՅՈՅԻՄ ԲՈՒՅԱՅԻՄՈՒՄ, որ ոչ մի օգուտ չէ բերում կարօ- տող ուսանողութեանը: Այդ ֆօնդի գոյութիւնը դռնէ ներկայումս, ժողովրդական աշուղի ասած՝ չեղած-չեղած—մէկ հաշիւ է: Մենք մի ուրիշ նամակով մանրամասնօրէն կը խօսենք այդ չա- րաբող ֆօնդի մասին, որն ունի իր երկար ու բարակ պատմութիւնը...

Ինչ է մնում անել Մոսկվայի հայ ուսանողու- թեան այս նեղ օրերին՝ իր չքաւոր ընկերների վիճակը փոքր ի շատէ թիկնացնելու համար: Ի հարկէ, աշխատել, ժամանակ կորցնել, գիշեր ցե- ռել մտածել միջոցներ հայթայթելու: Եւ անա պատեղի հայ ուսանողութիւնը ներկայումս տեւո- դային հոռուօր անձնատուր է եղած միայն այդ գործին: Քիչ առաջ, ուսանողների նախաձեռնու- թեամբ, բնութանբար տարվեց մի փոքրիկ վիճա- կախաղ, որ ունեցաւ իր փոքրիկ օգուտը: Ամեն տարվայ պէս, այս տարի էլ ուսանողութիւնը արդէն պատրաստութիւններ է տեսնում կազմե- ւու մի հայկական երեկոյթ: Շուտով տեղի կու- նենայ նաև մի հայերէն ներկայացում, որի ար- դիւքը նոյնպէս նշանակված է ուսանողների օգ- տին: Թէ երեկոյթի և թէ ներկայացման նիւթական աջողութիւնը, ի հարկէ, դեռ ապագայի հարց է. սակայն որքան էլ աջող լինի, կարկըն այնքան զգալի և անվերջ է, որ մենք հրաւիրում ենք հայ հասարակութեան խորին ուշադրութիւնը իր մա- տաղ սերնդի նիւթական նեղ վիճակի վրա: Օգ- նեղ ուսանող սերնդին, որ ձգտում է դէպի լոյսն ու գիտութիւնը, դա ամեն մի ժողովրդի ամեն մի հասարակութեան բարոյական պարտքն է, ե- թէ այդ ժողովուրդը կամ հասարակութիւնը փոքր ի շատէ հասունացած է մտաւարակ, եթէ նա ունի քաղաքակրթական ձգտումներ և նախա- ձայնագիր է իր կեանքի առաջադիմութեան: Ու- սանող սերնդը, որպէս մի թարմ և գաղափա- րական կեանքով ապրող տարի, ամեն մի լուսա- ւոր աղջիկ մէջ ունի իր պատուաւոր տեղը և վա- յելում է հասարակաց սէրն ու աջակցութիւնը: Անտարբեր մնալ դէպի այդ մատաղ տարրի նեղ վիճակը, երես դարձնել նրա նիւթական հոգե- րից ու կարկըններից—այդ նշանակում է չը սիրել լոյսը, գիտութիւնը, դուրի լինել բարոյական պարտաճանաչութեան զգացմունքից: Ով չը գի- տէ, որ մեր կեանքը իր լուսաւոր կողմերով, իր առաջադիմութեամբ ու կուտակալով քիչ չէ պարտական ուսանող սերնդին, որի անդամներն և

դու շատ յիմարտութիւններ անես, այնքան նա խիստ պիտի ցոյց տայ, որ քո տէրն է: Հաւատա ինձ, ես խօսում եմ նրա կողմից, գիտեմ նրա միաբող: Նա քեզ զօտով կը տանէ և քո մայրը չէ կարող և չէ էլ ուղում խել քեզ: Ուրեմն, հնազանդվիր... Շողորթը զօտը, ասում են, երկու մօր ծծի է ծծում, իսկ վատ, կուտար մարդը ընկնում է աշխարհի աչքից, այնպէս որ ախտաւոր են նրա կերած հացն անցած: Գու. այժմեանից աշխա- տում ես վատ երևալ քո նշանածը աչքին, այդ ուր կերթայ: Մտածիր, միշտ մտած դու նրանից: Նա կը լսէ թիկնուրով: Հասկանում ես միտքը: Կիրը տղամարդի փոքրաւորն է. իսկ փոքրա- ւորին խրատում են նախ խօսքով ապա և ձեռքով...

—Թող այդպէս լինի, յանկարծ ասաց Գայիա- նէն քթի տակ, չը փոխելով իր դիրքը:—Աշխար- հի մէջ միայն այդ կարող չէ, կայ և մահ... հա- րիւր ու մի ժայռեր պատրաստ են և հեշտ կա- դատներ...

—Ինչ, ինչ, բայց կանգնեց Հեղինէն ոտքի կանգնելով:—Դու ասացիր այդ խօսքերը... անա- մօթ...

Եւ բռնելով նրա ականջից, չորեչոր առաջ քա- շեց, մինչև որ նրա գլուխը դիպցրեց պատին: —Ի՞նչ այդտեղ, քարաքանդ... Դու ինձ ան- պատեցիր, անապոյեցիր իմ ապականակներ... Խոյրեւ եմ կամակատար Աստուածանից, որ այս գիշեր ցոյց տալ քեզ թէ ինչ է քո պատիժը: Մինչև առաւօտ էլ քեզ ժամանակ եմ տալիս: Երբեք կը տանեմ պատկերը, բայց իմացիր որ այս դռներից դուրս դուրս առաջ Տիրամայրը կանիծէ քեզ...

Նա համբուրեց պատկերը և Աւետարանը, երե- սին խաչ հանեց ու դուրս դնաց:

(Նը շարունակվի)

Ընդհանուրը: Միացած երկրաբանական ցեղերն էլ—վանդ, լուգաս, չեղիցայի, խուսաթի և սլուսի զէնք և զգեստ կը դարձնէին: Եւրոպան ծոցն կը զնէր այս կուսքի առաջ, որի գլուխը ամպերից բարձր կը լինէր և որը իր քայլերով աշխարհը պիտի կարէր ու անցնէր»:

Այդ մտքերը տեսնանքներ, քարայրների կերպարանքում մնացին երկար ժամանակ:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍՅԱՍՏԱՆԻՅ

Թաւրիզ, նոյեմբերի 23-ին

Երկու օր առաջ Ուրմիի պատուով մի լուր տուածից պատուով որը ամբողջ Պարսկաստանում մի նորանշան երևոյթ է: Մի շարքի առաջ երեք երկրաստար թուրքեր՝ Ուրմիի Վեթմանի աստղաբանական դիւղ գնալով մի ասորի դաշայի տանը հարկուց յետոյ՝ կուզին նրա կինը բանարարել: Ասորիներ այս բանից զգուշանալով յարձակվելով թուրքերի վրա, մի լուս ձեռնէլ յետոյ, երկուքը բանելով կառավարութեան կը յանձնեն, իսկ մէկին աջողում է փախել: Սակայն առաւօտեան նրա դիակը գտնում են դաշաում գոյլած (նա փախելու ջրուն է ընկել և ստեղծ): Թուրք փառաստանի մոտոլուրը գրգռված՝ կառավարութեանց պահանջում է քարուքանդ անել Վեթմանի դիւղը և չը բաւականանալով կառավարութեան ուղարկած 80 ձիաւորներով 300-ից աւելի մի խումբն զիւղ կը լքցվի՝ կողոպտելու և աւերելու: Հանգալովն հետեանից փախալով՝ մի կերպ աջողվում է եւս դարձնել ամբար: Սակայն անմիջապէս բանարարվում են մի քանի երեւելի ասորիներ և Կառուի-Ալիսում օղի մի երկրաստար ասորի որին անմիջապէս զլուստում են Բուգդա մէջգանում (ուր առհասարակ զլուստում են անբաղդոններին), հակառակ կաթովի կալիսպուտի և բողբոջան մի փոխարինների միջամտութեան ու գիտնանքներն: Խնդիրը մի ասորիի զլուստումը չէ, այլ նրանում, որ մինչև այսօր Պարսկաստանում բրիտանականները համար մահվան պատիժ չը կար, պարզից Հանք երկար ժամանակից ի վեր հրամայել էին «խրիստեանա փաշան և օխ» (քրիստոնէին դաշակ չը կայ) և թուրք հասարակութեան էլ այնպէս էր համոզված: Բայց այս դէպքը վստակընտանեկան իշխան եղած, մանաւանդ որ դատարարութեան էլ անմիջ էր: Յոյս ունենալ, որ պարսից կառավարութիւնը իր ուշադրութիւնը պիտի դարձնէ պատժելու այն պաշտօնեաներին, որոնք դուրս գալով իրանց իրաւունքի սահմանից՝ սահակին են անում Հանքի «Փէրսանները»:

Տան օր առաջ Սալմաստի Մաշնում զիւղից 5-6 հայեր սար են գնում ցախ բերելու. քորդեր յարձակելով դրանց վրա՝ կողոպտում են, և երեքը վիրաւորված՝ հաղիւ վերադառնում են զիւղ: Վերադառնալով միւր մեռած է: Վ.

ԱՐՏԱԳԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

—Վիեննայից «Temps» լրագրին հաղորդում են. «Սլոնից հաւատարմութեամբ են, որ իշխան Պետար Կարապետեանի չէրնոգորիական իշխանի փեսան, զնայ Պետերբուրգ միջնորդելու, որպէս զի իրան նշանակել ինքնավար կրեմլի ընդհանուր նախնադատ: Իշխան Պետար Կարապետեանը 1883 թվին պառակտել իշխանուհի Զորիայի չէրնոգորիական Նիկոլայ իշխանի աղջկայ հետ, որը մեռաւ 1890 թվին: Նա մշտապէս ապրում է Շվեյցարիայում»:

—Վիեննայից Կաթար, ընկառուալ նախապահներին ընդունելու ժամանակ, պահարակից այն խաղաղասիրութիւնները, որ տեղի ունեցան աւստրիական ընկառուալում, և որոնք, նրա կարծիքով, ամբողջ են ծածկում պարսկաստանից:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌՈՒԳԻՐՆԵՐ

ՈՐՈՍԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՅ

ԷԻԻԻԲՈՒԴ, 28 նոյեմբեր: Ձիւնորական միջնորդը ստաց. «Անգլիայի հարկաւոր է երեք զորաբաժին՝ թշնամուն դիմադրելու համար յարձակման դէպքում, երկու զորաբաժին—երկրից դուրս յարձակման նպատակներին համար, մի քանի փոքր զորաբաժիններ—արտասահման ուղարկելու համար, և պահեստի զորքեր—Հնդկաստանի և Կոնստանդնուպոլսի համար»:

Միւսմարն աւելացրեց. «Այդ պահանջներին կարելի բաւարարութիւն տալ գոյութիւն ունեցող զինուորական օրէնքի հիման վրա: Ընդհանուր զինուորական լեւանդ անգլիական ժողովուրդը չէ համարում, և միմիայն այն դէպքում նա կընդունի զինուորադրութիւնը, երբ այդ բանը կը պահանջի երկրի պաշտպանութիւնը»:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 նոյեմբեր: Ասում են, որ Գէօրգիելի երբ Կ. Պոլսում էր, աշխատում էր, որ ընթերցանութիւն տրվին սերբական եպիսկոպոսներին Մանասիրում և Կիւրում, որի հետ Բ. Կուսը չը համաձայնեց, ասելով թէ պարսկաբարձրը զեմադրում է: Բայց դրանից, Գէօրգիելի աշխատում էր, որ սերբական ազգութեան իրաւունքները ինքնուրոյն եկեղեցիներ ունեցող ուրիշ ազգութիւններին իրաւունքներին հաւասար ճանաչվին, բայց այդ պահանջն էլ մերժվեց նոյն պատճառով: Լուրեր են պտտում, որ Գէօրգիելի աշխատելից պաշտպանողական և յարձակողական դաշնակցութիւն, որը մերժեց Կիւրգ-Գիւսի, յայտարարելով թէ դաշնակցութեան գաղափարին իրանը համակրում են, բայց որ միայն բուրձի Բալխանեան պետութիւններին կոնֆլիկտների կարող է դաշնակցութեան նպատակն իրագործել, այն է խաղաղութիւնը պահպանել և այժմ մեան կառավարները պաշտպանել. իսկ սեպարատիստական դաշնակցութիւնը միայն զգուշութիւն կարող է առաջարկել:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 նոյեմբեր: Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրովնա Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ալեքսանդրովնայի հետ նոյեմբերի 28-ին Արամիւսի միջոցով համապարփ ընկալ. Գառնիս զընալու համար:

Ներքին գործերի միւսմարը որոշեց՝ կրկին թուլ տալ մասնաւոր յայտարարութիւնների տրուելը «Мировые Отголоски», «Народъ», «Сынъ Отечества» և «Petersbourger Zeitung» լրագրիներում:

Ներքին գործերի միւսմարը որոշեց՝ դադարեցնել մասնաւոր յայտարարութիւնների տպագրութիւնը «Петербург. Листокъ» լրագրում:

Մեծ Իշխան Ալեքսանդր Միխայլովիչ և Մեծ Իշխանուհի Կոնստան Ալեքսանդրովնա Օգոստոսիան երեքներին հետ կրկին վերադարձան Պետերբուրգ:

ՊՐԱՎԱ, 30 նոյեմբեր: Նոյեմբերի 29-ին դատաստանական ընտելութիւն սկսեց վերջին խառնակութիւնների և իրաւունքների մէջ մեղադրութիւններ մատնել:

ԻԷԼԳՐԱԿ, 30 նոյեմբեր: Վստանելի ազդուրեց ճեղքում են Կ. Պոլսից հաղորդած այն լուրը, որ վերաբերում էր Գէօրգիելի միտային և նրա ջանքերին սերբ-թուրքական զաշն կապելու:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 30 նոյեմբեր: Կեսպանները քայքայեցին հայկական անկարգութիւններից վերանալման օգտին:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1 դեկտեմբեր: Սալմանը նորանց իշխանուհի Կոնստանիան Կորապիւն Շեֆալատ չընալման ժապաւնը:

Նաւատորմի առաջին բաժինը հրաման ստացաւ Կարապետից գնալ Զմիւռնիա:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Նոյեմբերի 28-ին

Լճորդի վրա 10 ֆունտ արծէ .	93	ր 55	կ.
Բերքին վրա 100 մարկ .	45	» 75	»
Պարկի վրա 100 ֆրանկ .	37	» 20	»
Ոսկի .	—	» —	»
Մարքային կուսմանը .	149	» —	»
Բորային գրական .	5	» 61/20	»
4/0 պետական ընտա .	99	» 8	»
Ներքին 5/0 առաջին փոխառութիւն .	295	» —	»
— երկրորդ .	257	» —	»
5/0 գրաւ. թղթ. աղւ. կալ. բանկի .	212	» —	»
5/0 պետական երկաթուղ. ընտա .	—	» —	»
4/0 ներքին փոխառութեան .	98	» 8	»
41/20 գրաւ. թղթ. աղւ. կալ. բանկի .	100	» 8	»
Աղւ. կալ. պետ. բանկի խաղաղ .	—	» —	»
41/20 վրայակ. գիւղ. հող. բանկի .	101	» —	»
Փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մեռալ .	—	» —	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օրկազմաներ .	101	» —	»
Մոսկուայի քաղաք. օրկազմաներ .	101	» —	»
Օղէսայի .	100	» 1/2	»
Թիֆլիսի .	99	» 4	»
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6 1/2 .	102	» —	»
5/0 .	99	» 4	»
Քրեմլայի 6 1/2 .	102	» —	»
5/0 .	99	» 4	»

ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՈՒՄ Է

ԲԻԳԱ. Ա. Աղբիւն: Ձեր յօդուածը անկարող եղանք տպարկել:

ԻԻԻԻԿ. Տ. Ա. Ստացանք. եթէ յարմար լինի՝ կը տպարկենք: Գրեցէք, ինքուրում ենք, թղթակցութիւնների պղծելի կեանքից:

ԽԱԿՈՎ. Յ. Տ.—Մ. Մինչև ձեր թղթակցութեան ստացվելը՝ արդեն մի ուրիշը ստացված է տպարկւած էր: Հարուստից թղթակցութիւնները:

ՍԵՐ. ԲԱՂԱՔ. Մ. Մէլքեան: Գեկեմբերի 1-ից մինչև 1898 թվ. դեկտեմբերի 31-ը «Մշակ» տառապու համար պէտք է ուղարկել քաղի 10 բուրլին, էլի 1 բուրլին: Եթէ դուք կար-

ծում էք, որ զալ տարկայ համար բաժանորդ գրովորներին այժմեանից «Մշակ» ենք ուղարկում, սխալում էք: Կրկնում ենք՝ այդ վստ սովորութիւնը մենք չունենք:

Խմբագիր՝ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակելէ՝ ԱՆԻՐԷԱՍ ԱՐԹՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԵՆՆԱՐ ՀԻՆՆԻՔՆԵՐ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնոյի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կրակի օրերից:

ԱՌԱՍՈՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ—11—12 Ժ. վերաբաւթանք, վերական (սիֆիլիս) և միգրասիոն. հ. Կ. Մ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 Ժ. աչքի, ներքին և նեարային հ.

ԿԻՆ ԲԻՇԿԱ. Ա. Ի. ԲՈՒԿԵԼԿՈ—10 1/2—11 1/2 Ժ. կանանց և երեխայից հ., ծաղիկ պատուաստում:

Զ. Ի. ԲԱՐԱՆԱՍԵԱՆ—11 1/2—12 Ժ. կանանց հիւանդ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԿԻԻ—12—1 Ժ. ականջի, կուկուրի. քիլի և կրճի հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԱՆ—1—1 1/2 Ժ. ներքին, և երեխայից հ.

Ա. Գ. ԳՈՒԿԿՈ—1 1/2—2 1/2 Ժ. ներքին, և միգրասիոն հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Մ. ՓՈԼԿԻՆԵԱՆ—5—6 Ժ. ներքին և երեխայից հ.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ—6—6 1/2 Ժ.

Ա. Ն. ՇՊԱԿՈՎԱՆԻ—6—7 Ժ. նեարային (ե-

րկարարութիւն), վերական և որթի հ. Տ. Ի. ԲՈՒԿԵԼԿՈ հիւանդանոցումը քիմիական և խոշորացրական հետազոտութիւններ է առնում մէկի, իսկի, արեան, կաթի և այլն: Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (հոսիլիտմի) և օպերացիայի համար առանձին: Հիւանդանոցի վերափոխումը Բժշկապետ ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ

«ՄՇԱԿԻ» այս համարի հետ տարածվում է բոլոր բաժանորդներին Հրատարակչի կողմից և Երեւանի ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՈՐԱՅՈՑՈՑԸ:

1—1

(№ 67)

ПРЕДОСТЕРЕЖЕНИЕ.
ВЫСОКИЯ ДОСТОИНСТВА
НАШИХЪ ИЗЪОБЪЯВЛЕНІЙ:
ЩЕТОЧНАГО 0-де-колона,
Глицериновой пудры,
усовершенствов. Глицеринового мыла
и парфюмеріи „Персидская сирень“,
ВЫЗЫВАЮТЪ массу подражателей,
ЧТО И ВЫНУЖДАЕТЪ НАСЪ просить
гг. покупателей
вниманіе на нашу
фабричную
марку и
фирму.

БРОКЕРЪ И КО
ВЪ МОСКВѢ
СЪ 1864 Г. СЪ 1864 Г.

4—5

Մ Ի Ա Ն Ձ Ն
Buchhalterei. Որ եղել է վարժուհի հայոց դպրոցներում
Բուխգալտերիայի եւ տնտեսական բուխսանդրեան
Կանոն է տալիս երկու տեղի անձանց ՁԱՓԱՐԻ ԳՆՈՎ, և կրկնութիւն է անում:
Չունենալով հետ (եթէ աղքատութեան վկայական ներկայացնեն) պարտաւոր է Ձրի: Նշանակել կրկնութիւններ է անում թուարանութիւնից՝ ցածր դատարանների համար: Հասցէն՝ Կուկիա, Ալեքսանդրովնայա փողոց, № 33, մոտաւր բաղից: (№ 136) 4—5

4,000 ՔԱՌԱԿՈՒՍԻ ՍԱԺԷՆ ԳԵՏԻՆ
Ծախվում է մատ-մատ, Մուշտալի մատ, Կրարիսին կից: Ամբողջ գետինը Ձրովի է, պողպատու ծառերով ծածկված է, Կուկի տիկին: Գրմիլ նոյն տեղը՝ Իշխան Ալեքսանդր Էրկիւթովին: 2—3

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET Cie
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱՎԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւապայուցիւն ՄԱՐՍԵՅԻՆ ԲԱՌՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթ մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթիցի:
Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մանիւր Տրապիզոն, Սամսուն և Պոլս: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի 10/22 դեկտեմբերի ՍԻՐԿԱՍԻ չորեքշաբթի, նաւապետ ԳԱՐԻԲԻ: Եւ այդպէս շաբաթական, երկու շաբաթ մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:
Բաթումից Պարսկ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գնով:
Ապրանքների և ճանապարհորդների մատնի հարկաւոր տեղեկութիւններ տալովու համար թող բարեհաճեն գրմիլ ընկերութեան գործակալներին:
ԲԱՌՈՒՄԻՄ—պ. Վիկտոր ԳԱՐԻՍԻՆ, Նարեքեթայա: ԹԻՖԼԻՍԻՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկեղաւորանին, Սիւնի փող. Նախկին Արժանատ. քարվանսար: ԲԱՌՈՒՄ—պ. Ս. Կրկարեանին, Կոլլեբա-նիակայա հրապարակ: ՆՈՎՈՐՈՍԻՅԱՍԿ—պ. Միլիտոր Հերշնորդերին: (№ 76) 19—20

ԱԼԻԻՐԱՂԱՑՆԵՐ } ԳՈՒՐՈՐՈՒ
2ԲԻ Կ
2ԲԱՐԱՐՈՐԸ

Պատրաստում է, ինչպէս մասնագիտութիւն, ԻՆԺԵՆԵՐՆԵՐ
Ե Ս Ր Ե Լ Օ Վ Ի Ե Լ Ի Խ Ե Ն Յ Վ Ի
Գործարանը, Թիֆլիսում, Ալեքսանդրեան փողոց, սեփական տուն:
(№ 102) 32—0

ԵՂԲ. Ս Տ Ե Փ Ա Ն Ե Ա Ն Յ Ն Ե Ր Ի
1880 թից բազու քաղաքում գոյութիւն ունեցող «ԲԱՂՅԱՆԵՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ», որ գտնվում էր Օղկիսկայա փողոց, Բ. Լալայեանի տ., և որ անցեալ 1896 թ. ապրիլ ամսում արտասար չորեքից այրվեց:
ԱՅժՄ ՆՈՐԹՅ ԲԱՅՎԵԼ Է հոկտեմբեր ամսից նայն Օղկիսկայա փողոցի վրա ՇԱԳԻ-ԳԱՆԵԱՆՅԻ պատասխան, №2 և 3, հետեալ փերմայով:
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՔԱՂՅԱՆԵՆԵՐԻ
Ս Տ Ե Փ Ա Ն Ե Ա Ն Յ Ի Ե Լ Ո Ր Գ Ե Ն Յ Ի
(CONFISERIE CENTRALE)
Գործարանը ընդունում է ամեն տեսակ քաղցրամիւսների պատւերներ և կատարում է բոլոր թարմ նիւթերից և ամենայն բարեխղճութեամբ: Բացի սրանից, խառնվում ամեն օր կարելի է ստանալ պարտաստի զանազան թարմ քաղցրամիւսից և խմորիկէ: Խառնվելու ունի առանձին կահաւորած սենեակ, որտեղ կարելի է ստանալ թէյ, սուրճ, չոփուր, կակաօ և զանազան դոլա-ցուցիլ խմիչներ:
(№ 122) 5—6